

Izhaja trikrat na teden v šestih izdanjih, in sicer: vsak torek, četrtek in soboto, zjutranje izdanje opoldne, večerno izdanje pa ob 3. uri popoldne, in stane z uredniškimi izrednimi prilagami ter s „Kažipotom“ ob novem letu vred po pošti prejemana ali v Gorici na dom pošiljana:

Vse leto	13 K 20 h. ali gl. 6-60
pol leta	6 „ 69 „ 3-30
četrt leta	3 „ 40 „ 1-70

Posamične številke stanejo 10 vin.

Od 23. julija 1902. do preklica izhaja ob sredah in sobotah ob 11 uri dopoludne.

Naročnino sprejema upravnništvo v Gosposki ulici št. 11 v Gorici v „Goriški Tiskarni“ A. Gabršček vsak dan od 8. ure zjutraj do 6. zvečer; ob nedeljah pa od 9. do 12. ure. Na naročila brez doposlane naročnine se ne oziramo.

Ogledi in posilnice se računajo po pet-vestih, če tiskano 1-krat 8 kr., 2-krat 7 kr., 3-krat 6 kr. vsaka vrsta. Večkrat po pogodbi. — Večje črke po prostoru. — Reklame in spisi v uredniškem delu 15 kr. vrsta. — Za obliko in vsebino oglasov odklanjamo vsako odgovornost.

SOČA

„Vse za omiko, svobodo in napredek!“ Dr. K. Lavrič.

Uredništvo
se nahaja v Gosposki ulici št. 7 v Gorici v I. nadst. Z urednikom je mogoče govoriti vsaki dan od 8. do 12. dopoludne ter od 2. do 5. popoldne; ob nedeljah in praznikih od 9. do 12. dop. Upravnništvo se nahaja v Gosposki ulici št. 11.

Naročnino in oglase je plačati loco Gorice. Dopisi naj se pošiljajo le uredništvu.

Naročnina, reklamacije in druge reči, katere ne spadajo v delokrog uredništva, naj se pošiljajo le upravnistvu.

„PRIMOREC“

izhaja neodvisno od „Soče“ vsak petek in stane vse leto 3 K 20 h ali gl. 1-60.

„Soča“ in „Primorec“ se prodajata v Gorici v tobakarni Schwarz v Šolski ulici in Jellersitz v Nuskli ulici; — v Trstu v tobakarni Lavrenčič na trgu della Caserma in Pipan v ulici Ponte della Fabbra.

Odgovorni urednik in izdajatelj Ivan Kavčič v Gorici.

—————

„Gor. Tiskarna“ A. Gabršček (odgov. Iv. Meljavec) tiska in zal.

Po zasedanju deželnega zbora.

IV.

Naši klerikalci so obljubovali svojim volilcem, ko so jih klicali na volišče, vse mogoče in nemogoče reči, ali kdor bi mislil, da delajo v dosego istih po kakem načrtu, ta bi se grozovito varal. Ali ne le, da ni nikakega načrta in zato nikakega pozitivnega dela, celo tam, kjer bi se na vsak način pričakovalo enotno postopanje po parlamentarnem običaju, so tako nerodni in tako vsakdanji nevedneži, da je groza. To je pokazal eklatantno slučaj, ko se je oglasil poslanec Lapanja ter je hotel predlog glede regulacije Berse tik pred sprejetjem spremeniti tako, da bi se dovolila ob enem znana svota za regulacijo Šjaka pod že znanimi pogoji.

Od vsakega poslanca se pač sme zahtevati nekoliko parlamentarne znanosti, da ve, kam tiče to, kam ono, da se ne zagalopira tako, kakor Lapanja s svojim predlogom o regulaciji Šjaka.

Kar zadeva regulacijo Berse, je bil pač predlog toliko preštudirani in toliko gotov, kolikor so hoteli Lahni, da bo sprejet. In tu, ko je bil predlog takorekoč že dognan, pride Lapanja ter ga hoče kar nakrat premeniti. V ta predlog hoče utakniti drug predlog, ki nikakor ne tiče poleg, marveč vsakdo, ki količkaj pozna najprimitivnejše parlamentarne običaje, bo vedel, da se mora zadeva glede Šjaka spraviti v poseben predlog, kateri je treba posebej utemeljevati ter stvarno pretresti, ne pa ga kar pritiskati k nekemu drugemu že povsem zrelemu predlogu, ko je tik pred sprejetjem, ker se tiče baš tudi regulacije nekega hudournika.

Te nerodnosti, ki se je pokazala v tem slučaju ter podala spričevalo nezrelosti predlagatelju, ne zamerimo toliko njemu, ker od njega pač ne moremo zahtevati kdo ve kaj, ali to moramo zameriti „voditelju“ dr. Gregorčiču, ki ne drži v svojem klubu nikakega reda ter se očitno ne briga za nobeno reč, ali se hoče kdo oglasiti s kakim predlogom ali kako drugače.

Ako bi se brigal on za kaj, potem bi gotovo Lapanja ne bil prihrulil na dan s svojim predlogom v neumestnem trenutku, marveč bi bil stavil lepo svoj samostalni predlog, ga utemeljil ter bi bil prišel na glasovanje, kar se je sicer zgodilo, ali šele potem, ko je deželni glavar podučil nevedneža, da se mora smatrati predlog kot samostojen ter ga dene na dnevni red prihodnje seje, in šele potem, ko se je Lapanja osmešil. Deželni glavar je v tem slučaju postopal jako usmiljeno z Lapanjo, ker lahko bi bil tudi kar kratko odbil predlog Lapanje kot nespadajoč k stvari; v tem slučaju pa bi bil Lapanja bržčas zgubil pogum, sploh še se oglasiti s samostojnim predlogom.

Tako so nerodni celo v takih slučajih, ko gre za tako važno in nujno reč, kakor je regulacija omenjenega kobarškega hudournika. Ta reč se je še srečno iztekla, ker se je, kakor se je videlo iz govora dr. Maranija, takorekoč pričakovalo, da pride kdo s predlogom o regulaciji Šjaka, ali kdo ve, kako draga utegne biti nerodnost in nevednost v kakem drugem takem slučaju!! To pa kaže nam tudi zadosti jasno, kako so malomarni, brezbržni in vsakdanji; to gre kar tako naprej, kakor pač gre, ako se kaj slučajno vjame, je dobro, „smo delali“, ako ne, pa „ni bilo mogoče“!

Klerikalna večina, s katero so obljubovali goriškim Slovincem zlate čase, je brez vsakega načrta glede delovanja za kmeta, brez potrebnega znanja o najprvih pojmih parlamentarizma, tako, da gredo lahko na pouk k zadnjemu starašini v najbolj oddaljeni in skriti vasi v deželi.

Ali smemo pričakovati od takih ljudij kaj uspehov? Nič — kajti neroden gospodar se ni bil nikdar dobrotvor na svoji domačiji ne v delokrogu, v katerem se giblje.

Bojimo se pa, da bo iz naše deželne zbornice prav za to poglavje v bodočnosti kar preobilo gradiva!

Dopisi.

Iz Srbije, 15./7. — 28./7. 1902. — Gospodin urednice! Odavno Vam se nisam javio. Uzroci su razni, ali kao najglavniji jeste: što me ljuti, jer ne vidim ni najmanjeg napredka od izvora Save do utoka Dunave u cilju našeg sveopšteg narodnog opstanka na jugu. Kud pogledaš, vidiš samo jedan užasan razdor. Iskreno da kažem, ovaj 20. ti vek, to je vek šarlatanstva, vek pokvarenosti, vek, kome je materijalizam sve i sva, a o idealizmu ni pomena nejma. Ja tako ocenjujem, neće mi biti zao, ako se prevarim. Od Adrije do staroga Pontusa samo vidiš jedan dar-mar, sebičnjastvo, rastrojstvo rada i mišljenja, u potpunom smislu; tu nejma ni narodnoga ponosa, ni tradicije, a kao što spomenuh o idealizmu, da i ne govorimo. Sve se kreće, od najvećegdo najsiromašnijeg, samo „s trebuchom za kruhom“. U tim takozvanim parlamentarnim i neparlamentarnim, narodnim i nenarodnim zborovima, sastancima i klubovima, pa pripadali ma kojoj partiji, ili najposle i nekoj verskoj sekli, — samo kipti o sebičnjastvu, čistinizmu, i dalje od nosa se ne misli. Sve se kreće samo u lokalnim granicama, redko se kad dospe do provincijalnih plotova, a do državnih pograničnih palisada, — to su vrlo veliki izuzetci; a preko ovih dalje, je i sama pomisao — grešna, — t. j. zabranjena. Sav rad, upravo način delovanja tih narodnih otaca i patriota podseća na srednjevekovnu ograničenost, koja je obilato margarirana samim formama, frazama i lažnjivim predstavkama. Samo požudnje, sebičnjastvo i čistinizam, modernog su ukusa, odgovaraju vremenima, u kojima živimo. Žalostno! A kad se ovako stanje rastrojstva pojavljuje na južnom horizontu slovenskog plavog neba, u onom trenutku, kad se sarmatskim slovenskim plemenima otvoreno objavljuje rat od strane potomaka starih germana, — još je po sto puta neutješnije! — Bolnom dušom mora se primetiti, da su vremena idealizma i patriotizma već prohujala. Ona nas ostavljaju baš onda, kad treba da je ideja ujedinjenja jugoslovenstva najjače zastupljena, ne samo u inteligenciji, već i u nižim slojevima slovenskih naroda na jugu. Dandanas ostavljajući na stranu: dvorske kamarile, ciljeve vlada i fantične verske spletke, kojima je deviza: ru-

senje i razoravanje; mi vidimo, da postoji brezbroj veštačko stvorenih političkih frakcija, partija itd. u raznovrsnim oblicima, kojima je sve preče, ne izuzimajući ni njihovo blagoutrobije, ali samo ne ono, što je slovenskim narodima na jugu od životne potrebe za svoj opstanak. Lične ambicije igraju u tim partijama prvu ulogu, pa to bilo na račun „Velike Hrvatske“, „Velike Srbije“ ili „Velike Bugarske“. Hvala milostivom Bogu, sve ide na „Veliko“, ma da u stvari ide sve na manje, pored „Velike“ nezlučenosti „Velikih“ hrvatskih, srbskih i bugarskih patriota „Velmuža“. Čudnovati pojmovi! svi smo se predali stvaranju samo „Velikih“ dela, rekao bi čovek, ta to je pravi idealni vek; ali kada malo dublje zaviri u ove „Velike“ veličine, tek mu se onda stvara široko polje separatističkih težnja, kojima je cilj supremacija nad ostalim bratakim narodima na jugu. Da pitamo dakle: na čijim račun stvarale; upravo reči: težite ostvarjenju, vi hrvatski patriote, — „Veliku Hrvatsku“ ili vi Srbi „Veliku Srbiju“, a Bugari „Veliku Bugarsku“? Ako ide to na račun: švaba, Mađara ili Turaka? — „peki“! i mi smo s vama, ali nikako ne sme to biti na štetu svoje rođene braće! a to je ono, od čega mi odavno strahujemo, i što nam upravo zada je brigu. „Velika Hrvatska“ sa pretenzijama na slovenske i neke srbske pokrajine; „Velika Srbija“ sa požudnjom na neke hrvatske i bugarske zemlje: a „Velika Bugarska“ u okviru kojih bi bilo zemalja, — su planovi pokvarenog sebičnjastva. Drugim rečima: stvaranje ovih „Velikih“ zasebnih narodnih teritorija, mora izazvati još veći razdor među ovim južnim, po krvi sorodnih, ali po istoriji i etnografiji različitih plemen. O veri, da i ne govorimo; jer ona bi mogla samo još glupacima služiti za kamenj spoticanja. Takve ideje daklem, — kao stvaranje ovih „Velikih“ veličina, može pasti na um samo onim patriotima, koji ne obzirajući se na osećaj i ponos svog bratskog roda i njegovu istoriju, — žudeći za slavoljubljem, nadmoćnošću i prevlašću, predpostavljaju svoje sebične smerove koristima plemenskog ujedinjenja na jugu. Ostavite se, gospodo, stvaranja „Velike Hrvatske“, „Srbije“ ili „bugarske“ države — „Hanibal ante portas“ — čuk vi posizete prestiž, nad ostalim bratskim narodima, koji bi Vas mogli braniti od ger-

Križarji.

Zgodovinski roman v štirih delih.

Poljski spisal H. Sienkiewicz. — Posl. Podravski.

(Dalje)

Stari vitez pa doda:

„A ko bi se tudi hotela vrniti, nimava kam.“

„Kako to?“ vpraša ju jeden plemič. „Odkod sta in kako se imenujeta?“

„Jaz se imenujem Matija iz Bogdanca, ta-le mladenič pa je sin mojega brata ter se imenuje Zbišek. Grb nama je topa podkev, geslo pa: Grad!“

„Kje je vajin Bogdanec?“

„Da, rajše vprašajte, gospod brat, kje je bil, kajti sedaj ga že ni več. Še za časa vojne Grimalčika z Naleči so nam požgali naš Bogdanec tako, da je ostala zgolj še jedna stara hiša; kar je bilo, so vojaki porabali, in služabniki so zbežali. Ostala je zgolj goličava, ker tudi kmetje, ki so bivali v okolici, so odšli dalje v puščavo. Jaz sem znovič pozidal dvor z bratom, očetom tega mladeniča, pa že drugo leto nam ga je odnesla voda. Med tem mi je brat umrl in jaz sem ostal sam s tem sirotkom. Takrat sem si domislil: Tedaj so mnogo govorili o vojni in o tem, da Janko iz Olešnice, katerega je kralj Ladislav poslal k Miko-

laju iz Moškorova v Vilno, išče na Poljskem trudoljubnih vitezov. Ker poznam prečastitega opata in našega rojaka Janka iz Tulče, dal sem mu zemljišče v najem, za denar pa sem kupil orožje in konja ter se pripravil tako, kakor za vojno; dečka, ki je štel takrat dvajset let, sem posadil na konja in hajdi z njim k Janku iz Olešnice.“

„Z mladeničem?“

„On še takrat ni bil mladenič, vsekako pa je bil krepak deček. Že v svojem dvanajstem letu je znal lok pritiskati k zemlji, podpreti ga ob trebuh in nategniti tetivo tako, da nobeden Anglež, kar smo jih videli pri Vilni, tega ni mogel storiti bolje.“

„Tako močan je bil?“

„Čelado je nosil za menoj, in ko mu je minilo trinajsto leto, tudi ščit.“

„Torej sta šla na vojno! Dolgo na njo nista čakala.“

„Radi Vitolda. Knez je bil pri Križarjih ter je hodil vsako leto na Litvo pod Vilno. Z njim so odhajali različni ljudje: Nemci, Francozi, Angleži, ki znajo najbolje napenjati loke, Čehi, Švicarji in Bur-gundčani. Gozde so posekali, gradove ob cesti postavili in si končno vso Litvo okrutno z ognjem in mečem podvrgli, tako, da je hotel končno ves narod, ki prebiva v tej deželi, jo končno že zapustiti in iti poiskati si novo domovino, naj bi si bilo tudi na koncu sveta med otroki Beliala, samo da le daleč proč od Nemcev.“

„Tudi tukaj se je čula govorica, da so Litvinci hoteli oditi z ženami in z otroki, toda mi tega nismo verjeli.“

„Jaz sem sam gledal na to. Hej, ako bi ne bilo Mikolaja iz Moskorova, Janka iz Olešnice in — ne hvalim se — toda ko bi ne bilo tudi mene, ne bilo bi več Vilne.“

„Vemo. Vi niste dali mesta.“

„Kajpada, da ga nismo. Sedaj pa poslušajte, kar vam povem, ker sem izkušen človek in star vojak. Že nekdanj so govorili o „besni Litvi“ in vedeli so, zakaj. Litvinci se sicer dobro bijejo, toda z viteštvom se oni ne morejo meriti. Kjer obliče Nemcem konji v močvirju, ali v gostem gozdu — ondi je to kaj drugega.“

„Nemci so vrli vitezi!“ rečejo meščanje.

„Oni stojé kakor zid, mož pri možu, v svojih železnih oklepih tako pokriti, da jim komaj vidiš oči. Niso pa to sami Nemci, kajti kolikor je narodov na svetu, toliko jih služi Križarjem. A hrabri pa so vsi. Pogostoma se požene vitez naprej, nastavi kopje pred seboj ter se zapraši še pred bitko v celo vojsko kakor jastreb med prepelice.“

„Kristus!“ zaklice Gamrot. „Ali kateri izmed njih so najboljši.“

„V tem si niso enaki. Najboljši lokostrelci so Angleži, ki prebijejo s svojimi pišcami vsak oklep ter pogodijo goloba na sto korakov daleč. Čehi znajo

manske navale. — Hanibal će vas zajedno sa ostalom braćom progutati.

Mora se priznati, da je jedini slovenski narod, medju ovim južnacima, koji stojeći u kulturnom pogledu na prvome mestu izmedju slovenskih naroda na jugu, — nejma zasebnih ciljeva, već uzdaajući se „u se i svoje kljuse“, sa bolom u duši posmatra ovaj sebični boj medju ostalom s'ojom braćom na jugu. Neka bude ovome simpatičnome brat-skome narodu na obalama sinje Adrije, i pod velikanom Triglavom, koga još pokreću motori idealizma, u teškoj kulturnoj borbi na Soči i Solli, bar ta uteha: da ima br.če izmedju braće, koji se čine njegovom patriotizmu i ustalastvu i u vremenu svoje unutrašnje medjusobne borbe. Ne! braća Hrvati, Srbi i Bugari! ne stvarajte novih neprilika izazivanja i mržnje medju jednokrvnom braćom; dosta smo patili i još patimo od nesloge i nebratstva; ne dirajte u uživac narodnog čustva, koji verno prati ove male narodite u svojim težkim sudbinama; ostavite im njihovu narodnu tradiciju, na koju se s ponosom okreću, i ne tražite spasenja u ujedinjenju hrvatska, srbska i bugarska, već u ujedinjenju jugoslovenstva. Ujedinjenje pak neka bude bratska ljubav i uzajamnost. Granice su medju nama, neka obstoje i dalje — ljubav i uzajamnost idu preko njih.

Ti pak, Srbijo, kraljica na slovenskom jugu: Napred! sa zastavom, jer već se ori glas iz mračnih teutonskih šuma: „Hanibal ante portas“.

Jugosloven.

Domace in razne novice.

Naročnikom. — V kratkem doposlremo račun vsem naročnikom, kateri so na dolgu, ker hočemo napraviti red; opozarjamo že danes, da vstavimo list vsem onim, kateri ne plačajo dolžnega zneska v 8 dneh.

Smrtna kosa. — Včeraj ob 11. predpoldne je umrl po kratki bolezni g. dr. Nikolaj Tonkli, odvetnik v Gorici.

Gospod Josip Germ, akademični slikar v Pragi, Václavské nám. 10., je izdal pred kratkim v svoji založbi sliko „Belopeško jezero“. Reprodukcijska iste, podana v primerni obliki, bode začetek in poskus za večjo serijo najlepših prizorov iz naše slovenske domovine. G. Germ hoče s tem vstvariti več primernih okraskov za naše salone in domačije, ki so do danes, žal, preplavljene le z malo ali nič vrednimi tujimi produkti; hoče pa na ta način tudi proslaviti krasoto naše domovine v tujini ter opozoriti na njo.

Podjetje, katerega se je lotil g. Germ, je vredno vse hvale pa tudi vse podpore v strani slovenskih družin. Slika „Belopeško jezero“ n. pr. je krasna ter more služiti v okras vsakemu salonu ali večji sobi. G. Germ pa je tudi na glasu kot izvrsten slikar — zato pričakujemo, da njegovo podjetje dobi dovolj odziva v slovenski domovini. Podpirajmo svoje umetnike!

Našemu rojaku, gospodu Miroslavu Juvanciču, je podelil perzijski šah „solčni in levovi“ red III. vrste. G. Juvancič je odgojitelj perzijskih princev „Sultan Ahmed Mirza“ in „Husein Ali Mirza“, bratov vladajočega šaha, ki obiskujeta terezijansko aka-

demijo na Dunaju. Šah je na potovanju po Evropi. Mudil se je dlje časa v Karlovih varih na Češkem, kjer sta ga brata obiskala in odpotovala z njim v Ostende. Od tam se je podal šah v London, princa z g. Juvancičem pa v Gmunden, kjer ostanejo do konca počitnic.

Tako čitamo v „Sl. Narodu“.

Zborovanje „Zaveze učiteljskih društev“ v Trstu se je izvršilo sijajno ob mnogobrojni udeležbi jugoslovanskega učiteljstva, katero je prihitelo od vseh strani na skupščino, ki je bila izraz solidarnosti med učiteljstvom ter izraz zavednosti in neupogljivosti pred krutimi neprijatelji naše ljudske šole. Skupščina je bila pojav krepke stanovske organizacije pa tudi pojav moči, katere nikdar ne zrušijo nasi predobro znani neprijatelji.

Klerikalna nagajivost. — Nismo imeli namena, gledé na posebne razmere v Dornbergu, dotakniti se nagajivosti, katero je vprizoril v nedeljo bolni dornberski župnik po svojem kaplanu, ali ker čitamo v „Prismojencu“ grda zavijanja in pretvarjanja, moramo vendar spregovoriti o tej reči. Kaplan je sicer miren človek, ki se utika v politiko le takrat, kadar se mora. Tako se je moral tudi sedaj utakniti v veselico, katero je priredilo preteklo nedeljo društvo „Naprej“. Strašno radi bi bili prepričani veselico, ali ker so kmalu spoznali, da to ne bo mogoče, so se spravili klerikalci na dečke, kateri so imeli nastopiti na odru v Parmovih „Mladih vojaki“, češ, če se tem preklicanim liberalcem v Dornbergu že vse drugo posreči, pa moramo preprečiti vsaj to, da bi nastopili dečki. Kaplan je imel nalogo, onemogočiti jim nastop pri veselici. Ker bo prihodnji mesec v Dornbergu birma, je povabil dečke, te, ki so nastopili in še druge v cerkev, da jih bo učil za sv. birmo, in sicer prav tisti čas, ko se je imela vršiti veselica. Ob drugih nedeljah mu ne pride na misel, podučevati otroke popoldne za birmo, ravno preteklo nedeljo pa so bili tako strašno potrebni poduka, da jih je sklical ter zaprl v cerkev. V „Prim. Listu“ se zviija zavijač ter se dela nedolžnega in gorečega za čast božjo, ali v resnici vse to početje v nedeljo ni bilo drugega nega grda nagajivost, ki ni bila na mestu v nikakem pogledu, ki pa je imela namen dražiti naprednjake ter spraviti otroke ob nedolžno veselje. Ali to veselje so vendarle užili, ker so prišli pravočasno od „potrebne“ pouka za birmo na oder, kajti pričetek veselice je nekoliko zakasnil, in kaplan se je zmotil v računu, ko je otroke spustil, meneč, da je takrat vspeš pri kraju. Ali ni bil in otroci so veselja prihiteli na oder.

Vse te nagajivosti ni bilo prav nič potreba, kajti vse, kar pišejo o krčmi — veselica je bila na obsirnem dvorišču — da ne gre za otroke, da bi javno nastopali, da se morajo tiho pripravljati za sv. birmo, itd. so le pretvarjanja, katerim je bil namen: nagajati naprednjakom. In „ljuba mladina“, kateri ni pretilo nič hudega, nič pohujšljivega, je morala služiti v tem slučaju za orodje g. kaplanu. — Kdor je videl veselico in nastop dečkov, ta se mora smejati trditvi, kakor da je slo tam za kaj takega, kar bi bilo mladini v kvar, mora se pa tudi čuditi predrznosti, da iz take stvari napravijo celo akcijo proti ve-

selici in proti absolviranemu učiteljskemu g. B., ki je otroke naučil peti. — Pohujšal se pač ni na veselici nihče, ali pohujšujejo pa mladino tisti, ki jej kažejo greh pri rečeh, kjer ga ni, tam kjer je, ga pa zamočujejo....

Vsa nakana z dečki v nedeljo pa se je korenito izjalovila. Dečki so nastopili, in zato bevskanje po „Prismojencu“. Mi koncem konca nimamo nič proti temu rovanju, ker isto nam izbornu služi v borbi v Dornbergu. Le se pomagajte, g. kaplan, bo prej jasno v dornberski občini!

V znamenju cmokov. — Modrijani v uredništvu „Gorice“ so ugibali, kaj bi napisali na naše članke „Po zasedanju deželne zbornice“, ker jim ti članki gredo živo v meso. Ugibali so in ugibali, kar je pridišalo iz kuhinje (kateri pravijo kuhinjska šola) v oštariji v „Sol. domu“ po cmokih. Pošegatalo jih je in eden je smuknil pogledat in povohat, če je to res pravi pristni duh po cmokih. Ko se je prepiral o tem, in ker so bili cmoki na veliko umerjeni, izvedel se tajnost, da se dá iz 10 cmokov napraviti 12, — pa je imel odgovor na naše članke, odgovor, kakor prav tiče v dneve poletne časnikarske suše. Strašno duhovito razpravlja, da ako bi bilo izvoljenih 10 naprednih poslancev, kaj naj bi se odrezalo desetorici, da bi se iz tega dobila dva cela nova poslanca, ter bi tako imeli Slovenci večino? Kdor reši to vprašanje, dobi za nagrado cel počen gros.

Tako stoji v „Gorici“ od 12. t. m. Desetorice naprednih poslancev ni, zato ni mogoče izvesti nasveta. Ali v klerikalni vrsti imamo eksemplare, iz katerih bi se pa že dalo napraviti še dva statista. Don Antonio, lepi profesor izpod Čavna, prijatelj tičkov iz Šempasa in pa Janez iz kobariske mlake bi bili eksemplarji, katere bi se dalo oblesati tako, da bi se napravila iz njih še dva stvora, ki bi bila dobra za katoliška poslanca. Kdor to napravi, dobi za nagrado počen gros, to je čisti dobicek „Centrifuge“.

Biljenski kurat Rojec postaja od dneva do dneva bolj divji in neroden. V nedeljo so imeli v Bukovici na praznik sv. Lovrenca „obnašanje“. Na ta dan se služi maša v Bukovici in je umevno tudi pelje v cerkvi. Rojec, vseh muh poln, je pripeljal s seboj iz Bilj, da bodo peli v bukovski cerkvi. ... so bili Bukovci radi tega ne. ... se umeje, ker imajo sami pevce, ki so se tudi naučili, da bodo mogli peti pri maši. Biljenci so spoznali hitro nevoljo Bukovcev ter se odstranili v gostilno h Kebru. Ali tu je pa pridiral iz cerkve v mašnem oblačilu s štolo biljenski kurat — od cerkve do Kebra je kake 4 minute hoda — preganjat pevce, naj gredo pet; krčal je tudi nad krčmarja, naj zapre gostilno. Bukovci, ki so to videli, so klicali, naj ga zvežejo ter peljejo v Gorico k usmiljenim bratom, češ, da se je „zmotil“. Kurat jo je na to pobrisal, med potjo pa je, menda zato da si je ohladil jezo, sunil nekega moškega, da je padel v „mejo“, baje zato, ker mu je odgovoril, da njemu ne gre pet. Kurat je prišel končno v cerkev, zlezal na kor, kjer je prepeval, kakor zna, dekan šempeterski je pa mašo bral.

Sedaj pa vprašamo: Ali je to postopanje kakega božjega namestnika? Ali se tako ljudstvo navaja k molitvi? Ali ne seje tak človek po nepotrebi prepri in sovraštvo med

občinarje? — Kako naj imenujemo njegovo ravnanje, da je sunil nekega moža v „mejo“, ko je bil v mašnem oblačilu? — Zakaj vera peša? — Ej, ej prav je imel tisti, ki je izustil prislovico: Vera po farjih gor, po farjih dol!

O novem županu v Biljah. — Pišejo nam: V ponedeljek dne 11. t. m. se je vršila volitev novega župana za občino Bilje. — Županom je bil voljen krčmar, kateri ne plačuje niti vinarja zemljišnega tim manj pa hišnega davka, ampak samo „patento“ za izvrševanje krčmarske obrti v znesku K 570. G. kurat Rojec je par dni pred volitvijo zadržal, da krčmarja nikakor ne za župana, dan volitve pa je ravno on pritisnil „pečat“ s svojim h koncu volitve oddanim glasom za krčmarja in mu tudi s tem glasom pripomogel do zmage. — Vsled te izvolitve vlada po občini splošna nevolja, naj si bode med naprednjaki, kakor tudi med pristasi kurata Rojca, kajti vsak treznomislec občinar oziroma davkoplačevalec je mislil, da dobimo za župana odločnega moža, kateri bode spoštovanja vreden, da bode zemljišni davkoplačevalec, ter obenem tudi kos nalogi, katero mu županski posli nalogajo. — Pa varali smo se. G. kuratu Rojcu ni na tem leželo, da bi zasedel županski stol mož, kateri je v obče spoštovan in odločen, vzgleden kmetovalec, ampak mu je le za to, da ostane on tudi še v nadalje absolutni gospodar v občini kot župan; z eno besedo rečeno, da bode on županovalec.

Ta volitev nam je pokazala pa tudi, da g. kuratu in njegovim pristasem se majajo tla, kajti nastopili niso tako odločilno, kakor pri prejšnjih volitvah, da so zmagali z 2/3 glasov ampak od 17 navzočih staršin stali so si nasproti 9 in 8. — Iz tega razmerja se vidi, da pristasi kuratovi se izneverjajo in da je ta vspeh kuratov poslednji.

Davkoplačevalci.

Dostavek. — Treba vedeti še, da se more ktočjevo počenje prav umeti, da je bil bivši župan pristas Rojčev, ali ker je dovolil par plesov, ga je začel kurat črniti ter zbadati celo v cerkvi tako, da se je končno odpovedal županstvu. Sedanji župan pa je svoj čas nasprotnik kuratu, ali sedaj ko mu je začelo dišati po županskem stolcu, pa se je prelevil ter postal kuratov podrepnik. Koliko časa pa bosta skupaj orala, ni prav težko uganiti; najbrže ne predolgo. Dasi je kurat, goreč bojovník za sveto katoliško stvar, povdarjal, da krčmarja ne za župana in tudi drugeče ropoče proti krčmarjem, je vendar odločil on, da je bil izvoljen krčmar, namesto pošten kmet, katerega je želela večina za župana. Ali ker bi bil ta kmet mož in ne baba, kakoršne potrebuje Rojec, je odločil za svojega podrepnika.

Tudi ni bilo mar kuratu, ki tako gori za božjo čast, predživljenje sedanjega župana. Že ve, kaj mislimo. Zadošča, da je kdo slep podrepnik politikujočemu nuncu, kako drugače živi, ali je presestnik itd. ali ne, to je vse eno. Moralno življenje je postranska stvar. Se pač vidi, da so klerikalci banda, ki je korumpirana skozi in skozi, katerim ni za nič drugega nego za gospodstvo nad drugimi. V to svrhu se poslužujejo sredstev in ljudij, kakor jim pridejo baš pod roko. Glede po-

grozno sekati s sekirami; z mečem se boré najbolje Nemci; Švicarji kaj radi razbijajo z železnimi cepci čelade, toda največji vitezi prihajajo iz francoske dežele. Takšen bojovník se bori peš in na konju ter izgovarja pri tem takšne bojovite besede, katerih ne razumeš, ker odmevajo tako nekako, kakor bi tolkel ob kositreno posodo; vsekako pa je ta narod zelo pobožen. Očitati so nam s posredovanjem Nemcev, da branimo pagane in Saracene pred kristijani in hoteli so to dokazati z vitežkim dvobojem. Takšna sodba božja se ima tudi vršiti med štirimi njihovimi in štirimi našimi vitezi, in spoprijeti se imajo na dvoru Vaclava, kralja rimskega in češkega. *)

Pri teh besedah se polasti še večja radovednost meščanov in kmetov, ki so vstali s sedežev ter se jeli riniti k vitezu iz Bogdanca, obsipajoč ga z vprašanji:

»Kateri pa so izmed naših? Govorite urno!«

Matija pa dvigne vrč k ustom, se napije ter govori:

»Ej, ne bojte se za nje! Prvi je Jan iz Vloskove, kaštelan dobrinski, dalje Mikolaj iz Vašmuntova, Janko iz Zdakova ter Jaroš iz Čehoya: vsi sami vrli vitezi in hrabri možje. Naj že pride do boja s kopjem, z mečem, ali s sekiro... ne bo jim to nič novega. Človeške oči bodo imele kaj gledati in ušesa kaj poslušati, kajti kakor sem rekel: ako Francozu tudi

stopiš z nogo na grlo, on ti še vsekako poreče vitežke besede: »Tako mi pomagaj Bog in sveti križ!« in kakor znajo ti govoriti, tako jih znajo naši pobijati.«

»To nam bo služilo v slavo, ako to Bog blagoslovi!« reče jeden plemič.

»In sveti Stanislav!« dodá drugi.

Na to se obrne k Matiji ter ga jame izpraševati: »Nü, pripovedujte dalje! Hvalili ste Nemce in druge viteze, češ, da so hrabri in da Litvince lahko pokoré. Ali so z vami imeli težji opravke? Ali so radi šli nad vas! Kako se vam je godilo? Ali pohvalite tudi naše?«

Toda Matija očitno ni držal dosti na lastno hvalo, kajti odgovoril je skromno:

»Oni, ki so prišli iz daljnih pokrajin, so se z veseljem spoprijeli z nami, ko so pa to enkrat poskusili, niso šli drugič v boj s tako lahkim srcem, ker smo tudi mi žilavi ljudje in so nam to žilavost nasprotniki že večkrat očitali. »Vi prezirate smrt«, so dejali, »toda vi pomagate Saracenom, radi česar boste tudi pogubljeni.« Mi smo se vsled tega še bolj razsrdili, kajti to ni resnica. Kralj in kraljica sta dala Litvince krstiti, in ondi vsakdo spoznava Kristusa Gospoda, akoravno vsakdo tega nauka ne razume. Znano je takisto, da je naš milostljivi gospodar dal prižgati zlodju svečo, ko so ga telebnili v Plocku na tla, in še le duhovniki so mu komaj dopovedali, da je to neprilčno. A kaj še le prostaki! Marsikateri pravi

sam sebi: »Knez je zapovedal, naj se dam krstiti, in dal sem se krstiti; zapovedal je, naj se klanjam Kristusu — torej se mu klanjam, toda čemu naj bi ne privoščil starim bogovom ostankov tvaroga (kruha), čemu jim ne vrgel pečene repe, ali ne odlil pene od piva? Ako tega ne storim — pa mi pade konj, se preobjedo krave, ali postane njih mleko krvavo, ali pa trpim škodo ob žetvi. In mnogi tako delajo, radi česar tudi pada na nje sum. Toda oni tega ne delajo iz nevednosti, marveč vsled strahu pred zlodji. Ondi so se imeli zlodji poprej dobro. Imeli so svoje gaje, velike hiše in konje za ježo, imeli so ter pobirali desetino.

»Ali sedaj so ti gaji posekani, jesti nimajo ničesar več, zvonovi zvonijo po mestih, radi tega se je ta druhal umaknila v najgostejše gozde ter ondi grozno tuli. Ako gre Litvin v hosto, pocuknejo ga ondi v goščavi za kožuh ter mu kličejo: »Daj!« Nekateri jim tudi dajo, pa so tudi nekateri drznejši, ki jim ne dajo ničesar, marveč jih še lové. Jeden kmet je nasul opraznega graha v volovski mehur in mahoma se mu je prikradlo tjekaj trinajst zlodjev. In takoj je zavezal mehur z motvozom ter ga odnesel frančiškarnom v Vilno na prodaj, kateri so mu radi plačali za to, ker je ugonobil sovražnike Kristusovega imena. Sam sem videl ta mehur, od katerega se je že razširjal smrad — ker s tem so kazali prekleti duhovi svoj strah pred blagoslovljeno vodo.«

(Dalje pride.)

*) Zgodovinsko.

stenosti in moralnega življenja pa imajo strasno široko vest. —

Vseh neredov in preprirov ter nevolje v občini biljenski je kriv kurat Rojec, kateri je čisto navaden političen agitator, kateremu je dandanašnji vse dobro, da mu le služi v njegove nelepe namene. Potem pa se čudijo, ako se piše po listih, kakor zaslužijo, o takih namestnikih božjih, ki so ljudstvo v pravo nesrečo!!

Die deutsche Mark am Südmeer. — Neki Ofkar Schubert je zagrešil brošuro pod bobnotečim naslovom: „Die Deutsche Mark am Südmeer“. Naslov govori jasno. Pisatelj se peča tudi z jezikovnimi razmerami v naši deželi, nasteva vse tiste male naselbine Nemcev med nami, ki so že izginile, ter skuša dokazati iz zgodovine, kako velik upliv je imelo nemštvo na našo deželo. Lahom očita irredento, hvali zveste Furlane, o Slovencih pa pravi, da napredujejo na celi črti, da so panslavisti, med katerimi igra prvo vlogo ruski rubelj. Koliko je vreden ta pisatelj, se pač vidi iz tega, da govori o ruskem rublju, kateri krozi med Slovenci! Da bi le res že prišel ruski rubelj med nas, mi bi se ga ne branili, saj pomanjkanje denarja se občuti povsodi! Nemci sicer govorijo o ruskem rublju, ki krozi med nami, ali, žal, mi nič ne opazimo tega kroženja, pač pa opazamo, da krozi oholeda Schubertu čudni pojavi po glavi. Obrekovanje je te vrste ljudem glavno orožje. — Da ne govori s potrebnim spoštovanjem o Slovencih, tega menda ni treba se posebej omenjati.

Poslepje kmetijske šole, laski oddelek, o katerem smo poročali, da poka, je po dohodbi komisije postalo nerabljivo ter se mora podreti.

Zaprli so mešetarja Gulina iz Gor. Vrtojbe, ker je svojo ženo pretepel brez vzroka ter jej pretil celo s smrtjo, in vrhul tega nabil se svojo sorodnico Balističevu.

Im Crnegavru nad Idrijo poročajo, da so ujeli v Kriznigori morileca svoje žene, posestnika iz Vel. Ubeljskega pri Razdrtem. Svojo ženo je umoril, ko je dobil pri njej zapeljivca. Potem je pobegnil ter se skrival po Nanosu in Javorniku. Hranil se je z jagodami. Užival je gobe, misleč, da se zastrupi, ali se mu ni posrečilo. Ko so ga orožniki prijeli, je bil ves sestradan in shujšan.

Osnanilo. — Naznanja se, da se izveleč iz plačilnih nalogov v osebnih dohodnini za cenilne okraje „mesto-Gorica“ in „politični okraj Gorica-(okolica)“ v smislu § 217. odst. 3 zakona v osebnih davkih lahko vpogleda po doličnih davčnih zavezancih pri davčnem oddelku podpisanega c. kr. okrajnega glavarstva. (V. Teatro, 5. I. n.) ob uradnih urah od 12. do 25. avgusta t. l. —

Od c. kr. okrajnega glavarstva.

Gorica, dne 8. avgusta 1902.
Bohinjska železnica. — C. kr. trazijska ekspozitura v Trstu je izdelala natrl, po katerem se spremeni postajališče, namenjeno za Rocoč, v postajo za celotni promet v tiru bohinjske železnice.

Mala stanovanja. — V četrtek zvečer je imel odsek, izvoljen, da prestudira vprašanje o malih stanovanjih za Gorico, sejo v mestni palači. Posvetovanje se je tikalo sestave pravil v to svrhu ter razgovora o njih.

Pet proti enemu. — Mizar Anton Gorkič, ki stanuje v ulici Usina, je šel te dni zvečer domu. Kar ga je napadel neki 19-letni Bresan iz ulice čez Novi most in 2 njimi se 4 drugi, ki so ga obdelali s pestmi. Ko so ga končno pustili, je šel Gorkič naznaniti napadalce na redarstvo.

Prodaja soli. — Finančno ministrstvo je do nadaljnjih navedb dovolilo, da se odpošilja sol iz c. kr. zalog soli v Ebensee, Ausee, Hallein in Hall, in sicer kuhinjska, kakor tudi živinska in tovarniška sol večjim konsumentom, toda le fakultativno na njih zahtevo direktno od dotične solinske uprave, a pod gotovimi pogoji, ki se izvedo pri vsakem uradu.

Listalca. — Gg. dopisnikom: Radi pomanjkanja prostora smo morali odložiti mnogo gradiva za prih. številko.

Razgled po svetu.

V Harkovu na Ruskem so ustrelili na guvernerja kneza Obolenskega. Knez je samo ranjen na vratu, krogla pa je zadela tudi policijskega uradnika Besonova v nogo. Napadalec so zaprli. Guverner je postopal neusmiljeno z ljudmi, zlasti s kmeti. Sedaj ga je zadela nevolja ljudstva. Atentati so na Ruskem v zadnjih časih na dnevnem redu. Treba pač reform in človeškega postopanja

z ljudmi, ne pa le rabiti knuto ter pehati kmete v ječo!

Burski poveljnik v Ljubljani. — V torek se je oglasil pri „Slov. Nar.“ burski poveljnik, grof Anton Artur Potocky d' Otton, član starega poljskega rodu, ki pa živi že 34 let med Buri. 3 km od Johannesburga je imel svojo farmo in veleobsežno posestvo. Angleži so mu farmo požgali. Njegova žena je bila sestra generala Cronje ter je kot ujetnica umrla v koncentracijskem taborišču. Njegov 17-letni sin je padel na bojišču, grof Potocky d' Otton pa je bil ranjen na nogi in na ustih. Ko se je sklepal mir, je ležal v bolnišnici. Angležem noče prisesti zvestobe, nego je neizprosno pristaš burske svobode. Udeležil se je vojne od začetka do konca.

Mejnarna ribiška razstava na Dunaju. — Ta razstava se bo vršila, kakor je že znano, v letu 1902. Komisarjem na tej razstavi za oddelek avstrijskega ribstva je izvoljen dvorni svetnik Anton Krusch, ki je tudi že vsprejel izvolitev. Razstavljalci, ki potrebujejo informacij, naj se izvolijo obračati do omenjenega gospoda ter naj naslovijo svoja pisma: Dunaj, Praterstrasse, Fischerei-Ausstellung.

V Italiji preiskujejo zvonike. — Vseled porušena zvonika sv. Marka v Benetkah preiskujejo po Italiji v vseh mestih zvonike. Na mnogih so že našli sumljive razpoke. Preiskali so nagloma tudi znani krivi stolp v Pisi, ker so konstatovali v tretjem nadstropju razpokline. V Lucii so prepovedali zvoniti v cerkvi sv. Mihaela, ker je zvonik razpokan. V Veroni so našli na zvoniku samonstanske cerkve sv. Jerolima razpoke kakor tudi na starem rimskem gledališču. Takoj je dal mestni inženir izprazniti stanovanja v bližini ter zapreti ulico. V Trevisu so iz enakih vzrokov tudi prepovedali zvonjenje.

Benetke. — Iz Rima poročajo, da minister Nasi si je vzel za nalogo, poskrbeti, da se ohranijo starine in kipi v Benetkah. Upa, da dobi v tem pogledu pomoč v parlamentu pa tudi od strani druge javnosti.

Trgovci z dekleti. — Iz Budimpeste poročajo, da je prišlo orožništvo 3 znamenite trgovce z dekleti, Rumulescu, Simon in Velyi. Rumulescu je hotel pravičiti v Rumunijo 12 deklet z napačnimi potnimi listi, ali so ga prijeli. Preiskava v njegovem stanovanju je dognala, da je bil v zvezi že mnogo let z različnimi ogerskimi in drugimi trgovci z dekleti ter da je odposlal v orijent že več sto deklet.

Kolera v Sibiriji. — Sibirski mesta se trudijo na vso moč, da bi zabranila razširjenje kolere, katera je zanesena že v Karbin. To pa toliko bolj, ker je Karbin nezdavno in netično mesto ter se ni storilo nič izdatnega, da bi se preprečilo razširjevanje kolere. Pomanjkuje pa tudi bolnišnic, zdravnikov in zdravil. Umevno torej, da je zahtevala bolezen že nebroj žrtv v vseh slojih. Nastopa pa tudi kar takoj z največjo silo, tako da ni čuti nikakih predznakov, ampak kar prime človeka, da mahoma pade ter kar na cesti umre. Ruski in kitajski delavci bežijo iz mesta in podjetniki morajo potrojevati plačila, ako hočejo sploh imeti kaj delavstva na razpolago. — Poklicani činitelji pa se trudijo sedaj, storiti kar mogoče v obrambo proti koleri, tako da je upati, da se končno zamori ali vsaj ne razširi v taki meri, kakor se je bati.

Koliko je stala vojna z Buri? — „Fortnightly Review“ poroča, da je veljal vsak konj za vojsko v južni Afriki povprečno 468 K. 300.000 konj je veljalo torej 140 milijonov kron. Prevoz vojakov in vojnega materijala je veljal 448 milijonov kron. Vsak teden je veljal vsak moč 25 kron. Isti list trdi, da so se konji dvakrat preplačali ter da so trdke, ki so zalagale angleško vojsko z živili in streljivom, zaslužile pri vsaki novi odposiljavi po 20 milijonov kron ter koncem leta razdeljevale med delničarje po 105% dividend. Anglijo so torej lastni ljudje ropali ter jo ogoljufali za milijardo.

V južni Afriki. — Natalski guverner je odpustil osebam, katere so bile obsojene radi veleizdaje na manj nego 2-letno ječo, ostanek kazni.

Botha in Delarey bosta imenovana baje članoma novega zakonodajnega sveta.

Razne vesti. — V Kalsu pod Vol. Zvonarjem je padel neki turist v brezno ter oblezel mrtev. Drugi je umrl na potu v Kals v vozu. — V Trstu se je zastrupila 26-letna brivčeva soproga Ivana Burbon na svojem stanovanju. Po jednournih bolečinah je umrla. Zastrupil se je tudi postrežek L. Barzotti blizu kapelice na pokopališču. Kljub hitri zdravniški pomoči je umrl. — Iz Novega mesta poročajo, da so cigani dva znana ubegla tatova cigana Brajdita in Hudorovca sami ujeli, in zvezali ter pripeljali orožnikom v Novomesto. Pa naj se kdo reče, da nima cigan čuta poštenja v sebi! — Avstrijski justični minister Spens-Boden se nahaja na počitnicah na gradu Stablovici pri Opavi. Ker je obolel na unetju črev, so ga morali te dni operirati. Operacijo je srečno prestal. — Stavka poljedelskih delavcev v Galiciji se vedno

manjša. — V Ameriko se je odpeljalo te dni iz Ljubljane zopet 37 oseb. — Ruski car je pomislil dijakke v Smolensku, zaprte radi znanih izgrediv v Moskvi. Car si je pridobil s tem mnogo simpatij.

Književnost.

Janka Kersnika zbrani spisi. — Uredil dr. Vladimir Levec, Zvezek II. Sešitek IV. Vsebine: Lutrski ljudje. Testament. Založil L. Schwentner v Ljubljani. Cena K 250, po pošti K 260. Elegantly vezano v platno K 6.— po pošti K 630. Elegantly vezano v 1/2, usnje K 7.—, po pošti K 730.

Janko Kersnik je slov. čitateljstvu priljubljen pripovedalec; zato gotovo seže vsak prijatelj lepega berila rad po tem novem zvezku. Spise pokoj. Kersnika priporočamo najtopleje.

Rat Hrvata s Magjarima godine 1848.—49. Sa 16 slika. Dio I. i II. Naklada Dionice tiskare u Zagrebu. Cena K 350, po pošti K 380; vezano K 5.— V tej knjigi je popisan velezanimiv kos hrvatske zgodovine. Na prvem mestu prinaša knjiga sliko bana Jelčića. Knjigo priporočamo.

Delavska stanovanja.

I.

Če pogledamo nekoliko stanovanja, ki so odkazana nižjim slojem, moramo priznati, da so ti navadno zaduhli, temni in vlažni prostori, pač nevredni človeka, ki mora bivati v njih. Toda poleg tega so taka nedostatna, nezdrava bivališča tudi vzrok raznim nalezljivim boleznim, ki uničujejo generacijo za generacijo ter sploh jako škodljivo vplivajo na razvoj cele človeške družbe. Pripomniti pa moramo že zdaj, da so ti slojevi večkrat niti ne zavedajo teh nedostatkov, da se jih mora šele vzgajati, da znajo prav ceniti dobra in zdrava stanovanja.

V interesu cele človeške družbe je torej reforma in sicer korenita reforma v tem oziru. Pogledjmo le par statističnih dat, ki kaj jasno osvetljujejo potrebo, da se sanirajo žalostne obstoječe razmere glede stanovanj sploh, v prvi vrsti pa v industrijskih krajih.

Industrija je bolj razvita v mestih. Umrljivost je pa v mestih večja nego na deželi; skupno bivanje večjega števila ljudi proizvaja večjo umrljivost. Tako je umrlo na Angleškem v letih 1881—1890, če je znašala gostota prebivalstva 138 na angleško kvadratno miljo, od 100.000 ljudi na leto 1270 in pri 12.584 prebivalcih na angleško kvadratno miljo 3300*).

Istotako je bila na Angleškem umrljivost v industrijskih okrajih mnogo večja nego v poljedelskih okrajih. Umrlo je namreč v letih 1881—1890 od 1000 oseb na leto:

možki:

v letih od	London	Lancashire	Hertfordshire	Westmorland
	mestni značaj	poljedelski značaj		
0-5	73.13	78.76	40.46	39.19
5-10	5.92	7.—	3.91	3.36
10-15	2.91	3.52	2.16	1.97
15-20	4.03	5.10	3.47	3.45
20-25	1.43	6.39	5.59	5.07
25-35	8.52	9.16	6.38	6.—
35-45	14.91	15.57	10.10	9.10
45-55	23.73	25.41	15.39	13.38
55-65	41.23	47.20	30.53	26.76
65-75	77.41	92.10	63.43	61.32
75 in čez	168.23	184.63	164.90	157.61
Skupaj	23.19	25.62	15.87	14.87

ženske:

v letih od	London	Lancashire	Hertfordshire	Westmorland
	mestni značaj	poljedelski značaj		
0-5	63.23	66.92	33.30	30.22
5-10	5.31	6.63	4.33	3.97
10-15	2.38	3.46	2.86	2.44
15-20	3.46	4.74	4.09	4.54
20-25	4.39	6.17	5.30	5.05
25-35	6.80	8.77	6.82	6.24
35-45	11.38	13.27	8.98	7.75
45-55	17.15	20.49	11.19	11.70
55-65	30.71	39.96	23.08	22.54
65-75	63.—	79.84	52.21	52.92
75 in čez	149.14	166.06	117.71	154.13
Skupaj	19.74	32.84	14.19	13.80

*) Harald Westergaard: »Die Lehre von der Mortalität und Morbilität.« — Bericht betr. die Wohnungsfrage erstattet vom Director Kögler an den Vorstand der Arbeiter-Unfallversicherungsanstalt für Niederösterreich in Wien.

Največja umrljivost je bila torej v okraju Lancashire, kjer je tudi industrija najbolj razvita.

V Avstriji je umrlo po zadnjem ljudskem štetju v 58 večjih mestih in občinah, od katerih je največje mesto Dunaj z 1,656.662 prebivalci, najmanjše Sambor z 14.786 prebivalci, v l. 1900 od 1000 oseb 20.9, če ne vračunamo tujcev.

Če povprečno primerjamo celo Avstrijo z nekaterimi industrijskimi kraji (Ústí nad Labo s 40.000, Floridsdorf s 36.000, Jägerndorf s 16.599, Kladno z 20.189, Moravská Ostrava s 24.748, Liberce s 33.604 in Warnsdorf z 21.219 prebivalci), dobimo sledečo paralelo. Umrljivost je znašala na 1000 prebivalcev, ne vračunši tujcev:

1. Povprečno . . . 20.9
2. Dunaj . . . 20.1
3. Floridsdorf . . . 20.9
4. Ústí nad Labo . 18.5
5. Kladno . . . 19.4
6. Liberce . . . 19.2
7. Warnsdorf . . . 22.1
8. Mor. Ostrava . . 27.0
9. Jägerndorf . . . 18.9

Sicer niso te razmere prav posebno neugodne, vendar pa moramo konstatovati, da je posebno umrljivost otrok zelo velika; četudi je povprečna umrljivost tuptatam majhna, si moramo to dejstvo razlagati na ta način, da omenjeni kraji invalide in bolnike oddajajo na kmečke občine, iz kojih so dotičniki prišli kot zdravi delavci v tovarne in rudnike.

O veliki umrljivosti otrok se prepričamo iz naslednjih podatkov.

Od 10.000 prebivalcev je umrlo otrok v l. 1900 v starosti do

	vsaka meseca	vsaka leta	poth let
1. Povprečno . . .	22.8	64.2	93.7
2. Dunaj	21.7	60.8	82.4
3. Floridsdorf . . .	33.6	96.41	127.9
4. Ústí nad Labo . .	26.5	74.8	98.5
5. Kladno	27.2	82.7	110.0
6. Liberce	20.2	57.1	71.4
7. Warnsdorf	30.2	82.3	104.2
8. Mor. Ostrava . . .	28.3	100.2	147.1
9. Jägerndorf	22.8	68.1	92.8

Te številke so odvisne od števila porodov sploh; število živorojenecv za 1000 prebivalcev je znašalo v l. 1900:

1. Povprečno . . . 30.2
2. Dunaj 30.6
3. Floridsdorf . . . 38.1
4. Ústí nad Labo . . 34.1
5. Kladno 34.0
6. Liberce 20.6
7. Warnsdorf 30.5
8. Mor. Ostrava . . . 41.5
9. Jägerndorf 28.9

Na 1000 živorojenecv je prišlo l. 1900 slučajev smrtni v prvem letu življenja:

1. Povprečno . . . 21.2
2. Dunaj 19.9
3. Floridsdorf . . . 25.2
4. Ústí nad Labo . . 22.0
5. Kladno 24.3
6. Liberce 27.7
7. Warnsdorf 27.1
8. Mor. Ostrava . . . 24.1
9. Jägerndorf 23.6

Vsled prirojene življenjske slabosti je umrlo l. 1900 od 10.000 prebivalcev sledeče število otrok:

1. Povprečno . . . 12.5
2. Dunaj 11.9
3. Floridsdorf . . . 17.2
4. Ústí nad Labo . . 16.2
5. Kladno 9.9
6. Liberce 11.9
7. Warnsdorf 18.9
8. Mor. Ostrava . . . 15.4
9. Jägerndorf 9.7

Število mrtvorojencev je znašalo v odstotkih porodov:

1. Povprečno . . . 4.4
2. Dunaj 3.5
3. Floridsdorf . . . 5.3
4. Ústí nad Labo . . 3.2
5. Kladno 3.1
6. Liberce 11.4
7. Warnsdorf 3.0
8. Mor. Ostrava . . . 5.9
9. Jägerndorf 3.6

Navedeni podatki dokazujejo navadno žalostne razmere glede umrljivosti v industrijskih krajih in potrjujejo podane slučaje na Angleškem.

(Dalje pride.)

Trgovina modnega blaga!

J. ZORNIK
GORICA

Moderce
pariške zadnje novosti
iz najnovejših in najlepših pri-
laskov. Z ozirom na se jako kratko
dobro moje trgovine, stejem si
za dobi od mnogobrojnih ca-
stih dam jako laskava pri-
dani in cenji dobrih, pre-
modercoih, da se v intere-
su vsake dame, da se vidi-
vse moderce kakor se vidijo
po modnih letih 50% dra-
ceneje kakor drugod.

Pozor!

Naznanilo.

Z ozirom na to, da se je pre-
selila c. kr. okrajna in okrožna sod-
nija, c. kr. davkarija in drugi uradi
v novo poslopje v Kapucinsko ulico, si
dovoljuje podpisani priporočati alaynemu
občinstvu na deželi svojo dobroznano
gostilno

„Pri zlatem križu“ (pri Lizi)

v Kapucinski ulici
katera je preskrbljena z dobro ku-
hinjo ter toči izvrstna bela in črna
domača vina. Preskrbljeno je s so-
bami za prenočišča ter s hlevi za konje
in vozove.

Svojim rojakom v mestu in na de-
želi se toplo priporoča udani
Ivan Katnik, lastnik.

Anton Pečenko
Vrta ulica 8 — GORICA — Via Giardino 8
priporoča

pristna bela in črna vina
iz vipavskih, furlanskih, briških, dal-
matinskih in isterskih vinogradov.

Dostavlja na dom in razpošilja po železnici na
vse kraje avstro-ogerske monarhije v sodih od 56
litrov naprej. Na zahtevo pošilja tudi uzorce.
Cene zmerno. Postrežba poštena

Blag. gosp. Gabrijel Piccoli, lekarnar
dvoran zalažnik H. svetosti papeža Leona XIII.
v Ljubljani.

Podpisane si usojta nazna-
niti Vašemu blagorodju, da se
je doposlina tinktura za že-
ločno rabila z dobrim vspehom pri želod-
nem ter črevesnem kataru kakor tudi v
bolezni na jetrah in obistih.

Gradeec, dne 2. februarja 1897.
Bolnišnica usmiljenih bratov.
Provincijal:
F. Emanuel Leitner, višji zdravnik.

Ze mnogo časa svetujem vsem, kateri
trpijo na bolečinah v želodcu in nerednostih
v črevesih, da uporabljajo Vašo izvrstno
želodčno tinkturo, koje sem jaz sam upo-
rabljaj s prav izvrstnim vspehom. Z odli-
spoštovanjem

Momjan, (Istra), 6. oktobra 1900.
Don Peter Franceschini, župnik.
Je v razprodaji v lekarnah v Gorici,
Tolminu, na Primorskem, v Trstu, Istri
in Dalmaciji a 30 vin. steklenica. 2

Nova kleparska delavnica
v Gorici,
ulica Sv. Antona šte. 1.

Podpisani se toplo pripo-
roča svojim rojakom v mestu
in na deželi za izdelovanje
vseh kleparskih izdelkov,
kakor: cevji za vodo, žebe za
stavbe, kuhinjske priprave itd.
Prevzema tudi vsako po-
pravo po zmernih cenah.
Zagotavlja točno postrežbo
udani

Karol Čufer,
klepar.

Prva c. kr. avstro-ogerska privil.

TOVARNA BARV ZA PROČELJA

Karol Kronsteiner, Dunaj III., Hauptstrasse 120.
Odlikovana z zlatimi svetinjami.

Preskrbite sebe in svoje otroke!

Hočete dati svoji mladi hčerki doto?
Hočete zavarovati svojega sinčka s svoto, ki se mu izplača ko
doživi 20. leto?
Hočete se preskrbeti za starost?

Vse to zavaruje **„Conservateur“**

Ljudska zavarovalnica brez zdravniške preiskave.
Ustanovljena l. 1844. Stanje družbe: 457 milijonov.
Glavno zastopstvo v Gorici, Semeniška ulica št. 10, I. nadstr.
Adolf dr. Kodermac,
glavni zastopnik.

Mizarska zadruga v Gorici (Solkan)

Naznanja slavnemu občinstvu, gospodom trgovcem
in založnikom pohištva, da ima

veliko zalogo veliko zalogo

izgotovljenega pohištva vseh slogov

v Solkanu pri Gorici. v Solkanu pri Gorici.

Naznanjamo, da smo prevzeli
dosedanjo trgovino pohištva trvdke
Ant. Černigoja v Trstu, Via Piazza
vecchia št. 1, katero bomo vo-
dili pod enakim imenom.

Kar ni v zalogi, se izvrši točno
po naročilu v najkrajšem času.

Cene zmerno.

Dele je lično ter dobro osušeno.

Jerian-Cacaop

Glavna zaloga za Gorico: **Mirodilnica Anton Jeretič.**

Železnato, redilno in okrep-
čajoče sredstvo, tvori krv in
krepi živce, je okusno in pre-
bavljajoče. Poizvé se lahko
o tem pri kakem zdravniku.

Christofle & Cie
c. in kr. dvorni založniki

Heinrichhof Dunaj I. Opern Ring 5.

Težko posrebrnjeno
namizno orodje in posodje vseh vrst
(žlice, vilice, noži itd.)

Pripoznani najboljši izdelki izredne trpežnosti.
Največja izbira najlepših modelov.

Ilustrovan cenik na zahtevanje.

Vsi Christoflovi izdelki imajo v jamstvo svoje iz-
virnosti vtisneno gornjo varnostno znamko in ime
Christofle.

Trgovsko-obrtna registrovana zadruga
z neomejenim jamstvom v Gorici.

Hranilne vloge obrestuje po 4½%, — večje stalne, naložene najmanj na jedno
leto, po 5%. — Sprejema hranilne knjižice drugih zavodov brez izgube
obresti. — Rentni davek plačuje zadruga sama.

Posojila daje na poročstvo ali zastavo na 5-letno odplačevanje v tedenskih ali
mesečnih obrokih, — proti vknjižbi varščine tudi na 10-letno odplačevanje.

Zadružniki vplačujejo za vsak delež po 1 krono na teden, t. j. 260 kron v petih
letih. Po zaključku petletja znaša vrednost deleža 300 kron.

Stanje 1. julija 1902:

Deleži: a) podpisani	K 1.192.200,—
b) vplačani	574.216-82
Dana posojila	1.275.397-06
Dopolnilni zaklad	195.455-40
Vloge	474.019-66

Zalagatelj nadvojv. in knežkih posestnih oskrbnistev, civilnih
in vojaških oblastev za zgradbe, železnice, rudokopov in
plavžev, zidarskih družeb, zidarskih podjetnikov in mojstrov,
tovarnarjev in posestnikov. — Barve za pročelja, na ka-
tere ne vplivajo vremena, se razlopi v apnu ter se razpo-
šljajo suhe v prahu v 40 različnih uzorcih a 16 kr. kilogram
in višje. Čistost barve se od oljnatih ne razlikuje.
200 kron darila za dokaze ponarejanja. — Dopisuje
se v slovenskem jeziku
Uzorec na p-pirju z avd-lom zastouj in franko.

Leta 1881. v Gorici ustanovljena trvdka
E. Riessner, v Nanski ulici 3,
(nasproti nunski cerkvi)

priporoča preč. duhovščini in slav. občinstvu
svojo lastno izdelovalnico umetnih cvetic za
vsakovrstne cerkvene potrebe. Ima veliko
zalogo nagrobnih vencev, za mrtvaške po-
trebe, voščene sveče itd. vse po zmerni ceni.
Naročila za deželo izvršuje točno in solidno.
Priporoča slav. občinstvu tudi svojo tiskarno
črk na perilo.

Varstvena znamka.

Koroški Rimski vrelec

najčistejša planinska kisel voda
izkušena ob vseh nahodih, po
seben otroških, ob slabem prebavljanju, ob boleznih
na mehuru in ledvicah.

Zaloga: **Ed. Fonzeri** v Gorici Via Vetturini, Casertina
in v vseh trgovinah z mineralnimi vodami.

Rimske toplice.
Tržič (Monfalcone).

Stalna toplina 38°—40°. Doba traja
od 15. maja do konec septembra. Zdra-
vijo se posebno belezni v nogah, rev-
matizem, rakitične in ženske bolezni.

Karol Draščik,
pekovski mojster in sladčičar
v Gorici na Kornu št. 8.

Priporoča vsakovrstno pecivo, kolače za
birmance, torte i. t. d.

Priporoča se slavnemu občinstvu za
mnogobrojna naročila ter obljublja solidno
postrežbo po jako zmernih cenah.

Nove muzikalije

za orkester in godbo, 1 plesni komad:

za 6 glasov	15 kr.
» 10 »	20 »
» 15 »	25 »

Šola za vse instrumente po 1 gld.
Muzikalije vseh vrst najceneje.

Lud. Hnyk, Jablonec
nad Jizerou, Češko.

Dobre ure in po ceni!
s 3-letnim pisanim jamstvom
razpošilja na zasebnike
prva tovarna ur v Mostu (bri)

Hanns Konrad,
izv. ur. iz zlatine — Most (Češko)

Dobra ura Rem. iz niklja fl. 3-75;
srebrna ura Rem. fl. 5-80; srebrna
veržica fl. 1-20; budilnik iz niklja
fl. 1-95.

Trvdka je odlikovana s c. kr. orlom; ima zlate
in srebrne svetlinje iz razstav ter tisoče priznanih
pisem. — Ilustrovan cenik zastouj!

Ivan Bednařik
priporoča svojo
knjigoveznico
v Gorici
ulica Vetturini št. 3.

Čistilna voda „Reale“
iz vrelcev Mathias, lastnina
Henrika Mattonija v Budimpešti

je toplo priporočena od prvih tu- in
inozemskih zdravniških avtoritet kot
najbolje čistilno sredstvo. Odlikuje se
radi množine soli „Glauber“ in grenke
soli, katero ima v sebi ter s svojim
hitrim in dobrim učinkom.

Zaloga za Gorico:
Lekarna G. B. Pontoni.